

ARMES LLEUGERES

ARMAS LIGERAS

AL LLARG DE LES DARRERES DÈCADES, LA PROLIFERACIÓ D'ARMES LLEUGERES HA TRANSFORMAT I MULTIPLICAT ELS CONFLICTES EN EL PLANETA, LES VIOLACIONS DELS DRETS HUMANS I LA PERPETUACIÓ DE LA POBRESA. LA COMUNITAT INTERNACIONAL I LES ORGANITZACIONS D'AJUDA HUMANITÀRIA I DE DESENVOLUPAMENT RECONeixEN QUE LES ARMES LLEUGERES SÓN UN OBSTACLE PER ALS ESFORÇOS ENCAMINATS AL DESENVOLUPAMENT, I DONEN SUPORT A PROGRAMES QUE COMBINEN DESARMAMENT I DESENVOLUPAMENT. NO OBSTANT AIXÒ, RES NO PODRÀ ACONSEGUIR-SE SI NO S'IMPOSA UN RIGORÓS CONTROL ARMAMENTISTA A NIVELL MUNDIAL.

ES SOTA CONTROL BAJO CONTROL

EN LAS ÚLTIMAS DÉCADAS, LA PROLIFERACIÓN DE ARMAS LIGERAS HA TRANSFORMADO Y MULTIPLICADO LOS CONFLICTOS EN EL PLANETA, LAS VIOLACIONES DE LOS DERECHOS HUMANOS Y LA PERPETUACIÓN DE LA POBREZA. LA COMUNIDAD INTERNACIONAL Y LAS ORGANIZACIONES DE AYUDA HUMANITARIA Y DE DESARROLLO RECONOCEN QUE LAS ARMAS LIGERAS SON UN OBSTÁCULO PARA LOS ESFUERZOS ENCAMINADOS AL DESARROLLO, Y RESPALDAN PROGRAMAS QUE COMBINAN DESARME Y DESARROLLO. SIN EMBARGO, NADA PODRÁ CONSEGUIRSE SI NO SE IMPONE UN RIGUROSO CONTROL ARMAMENTÍSTICO A NIVEL MUNDIAL.

© ICRC / B. Heger / Sudán

Segons les estadístiques, una persona mor cada minut en el món a causa de la violència armada. Quatre de cada cinc víctimes cauen abatudes per armes petites o lleugeres. Segons la classificació de l'ONU, les armes petites o d'ús personal inclouen els revòlvers, pistoles, rifles o metralladores, mentre que les armes lleugeres són les que poden ser transportades per una o diverses persones, o per un vehicle lleuger (llançagranades, canons antiaeris portàtils o míssils contracarro, entre d'altres). Aquest tipus d'armes, i no els moderníssims vaixells de guerra o els avions de combat, són els protagonistes de la majoria dels conflictes violents contemporanis.

Cada any es produeixen vuit milions d'armes lleugeres en el món, que se sumen als 640 milions que ja n'hi ha. L'informe 2006 de la Xarxa Internacional d'Acció Contra les Armes Petites (IANSA) per al control d'armes assenyala que més de 1.200 empreses fabriquen armes a 92 països (els Estats Units, Rússia i la Xina en són els principals països productors). A més, entre 10 i 14 mil milions de munició nova surt anualment al mercat; la suficient per matar dues vegades cada ésser humà.

La facilitat per adquirir aquestes armes, el seu cost baix, la seva resistència i la senzillesa de maneig i transport, fins i tot per als nins, les posa a l'abast d'una gran quantitat de persones. Així, veiem que avui en dia s'utilitzen indiscriminadament, tant en conflictes bèl·lics com amb finalitat criminal, i armen tot tipus de faccions, grups paramilitars, màfies, clans i guerrilles. Es calcula que almenys dues terceres parts de les armes lleugeres del món estan a les mans de civils, i civils són també el 90% de les seves víctimes.

Según las estadísticas, una persona muere cada minuto en el mundo a causa de la violencia armada. Cuatro de cada cinco víctimas caen abatidas por armas pequeñas o ligeras. Según la clasificación de la ONU, las armas pequeñas o de uso personal incluyen los revólveres, pistolas, rifles o ametralladoras, mientras que las armas ligeras son aquellas que pueden ser transportadas por una o varias personas, o por un vehículo ligero (lanzagranadas, cañones antiaéreos portátiles o misiles contracarro, entre otros). Este tipo de armas, y no los modernísimos buques de guerra o los aviones de combate, son los protagonistas de la mayoría de los conflictos violentos contemporáneos.

Cada año se producen ocho millones de armas ligeras en el mundo, que vienen a sumarse a los 640 millones ya existentes. El informe 2006 de la Red Internacional de Acción Contra las Armas Pequeñas (IANSA) para el control de armas señala que más de 1.200 empresas fabrican armas en 92 países (Estados Unidos, Rusia y China son los principales países productores). Además, entre 10 y 14 mil millones de munición nueva sale anualmente al mercado; la suficiente para matar dos veces a cada ser humano.

La facilidad para adquirir estas armas, su bajo coste, su resistencia y la sencillez de manejo y transporte, incluso por niños, las pone al alcance de una gran cantidad de personas. Así, vemos como hoy en día se usan indiscriminadamente, tanto en conflictos bélicos como con fines criminales, armando a toda clase de facciones, grupos paramilitares, mafias, clanes y guerrillas. Se calcula que al menos dos terceras partes de las armas ligeras del mundo están en manos de civiles, y civiles son también el 90% de sus víctimas.

UN Photo / Martine Perret / Burundi

Hi ha una profunda relació entre la utilització d'aquest tipus d'armament i el caràcter intern dels conflictes actuals. A mans de governs repressors, senyors de la guerra, milícies privades i altres bandes, produeixen violacions massives dels drets humans, desplaçament de la població, desaparicions, saqueig dels recursos naturals i augment de la delinqüència organitzada, per esmentar algunes de les seves nefastes conseqüències. També tendeixen a generar un augment en el cicle de la violència i per consegüent una major demanda d'armament. A més, les estadístiques mostren que el 40% dels països que surten d'una situació de conflicte es veuen de nou embolicats en una dinàmica d'enfrontament armat a llarg o a mitjà termini.

Regions com l'Àfrica meridional o l'Amèrica Central han passat, a la dècada dels anys noranta, de la violència per motius polítics a la violència de tipus criminal. A les societats de postguerra, la combinació entre combatents desmobilitzats i un gran estoc d'armes sol acabar colpit la societat i generant un nou tipus de violència, que surt al carrer en forma de delinqüència i banditatge. A les zones rurals, la violència pot portar a l'expulsió dels pagesos, amb el consegüent abandonament de les seves col·lites, i convertir el robatori de bestiar en una pràctica habitual.

De manera que és de la màxima importància no sols prevenir els conflictes, sinó també prevenir la resurrecció de conflictes. Recentment, el Comitè

La violència armada
allunya les inversions
i l'assistència de
les comunitats
que la pateixen

*La violencia armada
aleja las inversiones y
la asistencia de
aquellas comunidades
que la sufren*

Existe una profunda relación entre la utilización de este tipo de armamento y el carácter interno de los conflictos actuales. En manos de gobiernos represores, señores de la guerra, milicias privadas y otras bandas, producen violaciones masivas de los derechos humanos, desplazamiento de la población, desapariciones, saqueo de los recursos naturales y aumento de la delincuencia organizada, por citar algunas de sus nefastas consecuencias. También tienden a generar un aumento en el ciclo de la violencia y por consiguiente una mayor demanda de armamento. Además, las estadísticas muestran cómo el 40% de los países que salen de una situación de conflicto se ven de nuevo envueltos en una dinámica de enfrentamiento armado a largo o medio plazo.

Regiones como África meridional o América Central han pasado, en la década de los años 90, de la violencia por motivos políticos a la violencia de tipo criminal. En las sociedades de posguerra, la combinación entre combatientes desmovilizados y un gran stock de armas suele terminar calando en la sociedad y generando un nuevo tipo de violencia que salta a la calle en forma de delincuencia y banditaje. En las zonas rurales, la violencia puede llevar a la expulsión de los campesinos, con el consiguiente abandono de sus cosechas y convertir el robo de ganado en una práctica habitual.

De modo que resulta de la máxima importancia, no sólo prevenir los conflictos si no también prevenir la resurrección de conflictos. Recientemente, el Comité

UN Photo / Martine Perret / Burundi

Internacional de la Creu Roja (ICRC) assenyalava que els seus treballadors i voluntaris comproven dia a dia els problemes que plantegen les armes petites i lleugeres en l'àmbit humanitari, no només mentre s'entaula un conflicte armat, sinó també molts anys després que hagi acabat. Des de fa anys, es duen a terme programes de desarmament, desmobilització i reinserció dels combatents (DDR), concebuts per rompre el cercle de la violència i promoure les condicions necessàries per al desenvolupament sostenible i l'estabilitat. Una vegada que els combatents lliuren les armes, d'acord amb el pla establert, reben diners, aliments i la promesa d'un treball remunerat. El Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) duu a terme programes d'"armes per desenvolupament" en una vintena de països de l'Amèrica Central, l'Àfrica subsahariana i els Balcans. El 2005, més d'un milió de persones de 20 països es beneficiaren d'aquest tipus de programes.

© ICRC / B. Heger / Armenia

Internacional de la Cruz Roja (ICRC) señalaba cómo sus trabajadores y voluntarios comprueban día a día los problemas que plantean las armas pequeñas y ligeras en el ámbito humanitario, no sólo mientras se libra un conflicto armado, sino también muchos años después de que ha terminado. Desde hace años, se llevan a cabo programas de desarme, desmovilización y reinserción de los combatientes (DDR), concebidos para romper el círculo de la violencia y promover las condiciones necesarias para el desarrollo sostenible y la estabilidad. Una vez que los combatientes entregan sus armas, conforme al plan establecido, reciben dinero, alimentos y la promesa de un trabajo remunerado. El Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo (PNUD) lleva a cabo programas de "armas por desarrollo" en una veintena de países de América Central, África subsahariana y los Balcanes. En 2005, más de un millón de personas de 20 países se beneficiaron de este tipo de programas.

Els quasi mil bilions de dòlars invertits anualment en armamentisme menyscaben els recursos disponibles per al desenvolupament humà i dificulten l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

Los casi mil billones de dólares invertidos anualmente en armamentismo menoscaban los recursos disponibles para el desarrollo humano y dificultan el logro de los Objetivos de Desarrollo del Milenio

Entre el 2002 i el 2004, l'Institut de les Nacions Unides d'Investigació per al Desarmament (UNIDIR) analitzà els projectes de desarmament i desenvolupament en tres països que acabaven de sortir d'un conflicte armat: Albània, Cambotja i Malí. De les conclusions se'n desprèn la idea que el desenvolupament afavoreix l'aplicació d'un desarmament a llarg termini i que fins i tot ambdues actuacions es reforcen l'una a l'altra. Per a les persones que participaven en aquests projectes, el desenvolupament representava la seguretat, ja que consideraven que la pobresa era una de les causes que incitava a agafar les armes. A més, amb la recollida d'armes s'afavorien les condicions de pau per permetre que més organitzacions de desenvolupament emprenguessin projectes de desenvolupament i que les empreses s'animesin a invertir en les seves comunitats.

S'ha de ressenyar, això no obstant, que els programes que tenen com a objectiu el desmantellament i la

Entre 2002 y 2004, el Instituto de las Naciones Unidas de Investigación para el Desarme (UNIDIR) analizó los proyectos de desarme y desarrollo en tres países que acababan de salir de un conflicto armado: Albania, Camboya y Mali. De las conclusiones se desprende la idea de que el desarrollo favorece la aplicación de un desarme a largo plazo y que incluso ambas actuaciones se refuerzan la una a la otra. Para las personas que participaron en estos proyectos, el desarrollo representaba la seguridad, pues consideraban que la pobreza era una de las causas que incitaba a tomar las armas. Además, con la recogida de armas se favorecían las condiciones de paz para permitir que más organizaciones de desarrollo emprendieran proyectos de desarrollo y que las empresas se animaran a invertir en sus comunidades.

Hay que reseñar, sin embargo, que los programas que tienen por objetivo el desmantelamiento y la destrucción

UN Photo / Eskinder Debebe / Timor Oriental

destrucció de les armes, i la desmobilització i la reinserció dels combatents, són poc vistosos i bastant costosos. És el cas de les tasques de desminat, que són complexes, tenen un cost elevat i poden retardar les perspectives d'inversió i de desenvolupament econòmic, ja que incrementen els costos de construcció d'infraestructures i converteixen en inaccessibles grans superfícies de terreny. Però els experts subratllen els efectes intangibles que causen a la població actes com ara la destrucció d'armament, el valor simbòlic de la qual pesa més que els resultats quantitius dels projectes de desenvolupament. De tota manera, les experiències encaminades a la construcció de la pau de les últimes dècades demostren que no n'hi ha prou amb posar en pràctica programes de DDR, sinó que és fonamental solucionar problemes estructurals a les comunitats afectades per eradicar la pobresa i la desigualtat, i assolir un vertader desenvolupament humà.

Cada vegada més, les organitzacions humanitàries i de desenvolupament s'interessen per com incideix el problema de les armes lleugeres en el desenvolupament humà. Res no hi ha més costós que l'esclat de la violència: morts, traumes, atenció als ferits, malnutrició, fam, malalties, desplaçaments de població, degradació del medi ambient, inestabilitat regional, alteracions en el comerç i les comunicacions, destrucció d'infraestructures, augment de les despeses militars... En definitiva, deixar sumides en la desolació i la misèria les generacions presents i futures. En alguns països, a més, els governs o els grups rebels hipotequen o sobreexploten els recursos naturals per finançar la compra d'armes. Com ha passat a Libèria, Sierra Leone, Angola,

de las armas, y la desmovilización y la reinserción de los combatientes, resultan poco vistosos y bastante costosos. Es el caso de las tareas de desminado, que son complejas, tienen un coste elevado y pueden retrasar las perspectivas de inversión y de desarrollo económico, ya que incrementan los costes de construcción de infraestructuras y convierten en inaccesibles grandes superficies de terreno. Pero los expertos subrayan los efectos intangibles que causan en la población los actos como la destrucción de armamento, cuyo valor simbólico pesa más que los resultados cuantitativos de los proyectos de desarrollo. De todos modos, las experiencias encaminadas a la construcción de la paz de las últimas décadas demuestran que no basta con llevar a la práctica programas de DDR, sino que es fundamental solucionar problemas estructurales en las comunidades afectadas para erradicar la pobreza y la desigualdad, y alcanzar un verdadero desarrollo humano.

Cada vez más, las organizaciones humanitarias y de desarrollo se interesan por cómo incide el problema de las armas ligeras en el desarrollo humano. Nada resulta más costoso que el estallido de la violencia: muertes, traumas, atención a los heridos, malnutrición, hambre, enfermedades, desplazamientos de población, degradación del medio ambiente, inestabilidad regional, alteraciones en el comercio y las comunicaciones, destrucción de infraestructuras, aumento de los gastos militares... En definitiva, dejar sumidas en la desolación y la miseria a las generaciones presentes y futuras. En algunos países, además, los gobiernos o los grupos rebeldes hipotecan o sobreexplotan los recursos naturales para financiar la compra de armas. Como ha sucedido en Liberia, Sierra

© ICRC / SRC / Sudán

Cambotja, Afganistan, entre d'altres, amb els diamants, el petroli, la fusta o l'opi.

Amnistia Internacional, Intermón Oxfam i la xarxa IANSA van al davant de la campanya *Armes sota control* per reduir la proliferació i el mal ús de les armes i convèncer els governs que han d'introduir un tractat vinculant sobre el comerç d'armes. Dintre d'aquesta campanya han publicat tres informes sobre el cost humà de la transferència d'armes a Haití, la República Democràtica del Congo i Sierra Leone, on es mostra que els controls que hi ha sobre el comerç internacional d'armes no serveixen per protegir els civils. "Haití, la República Democràtica del Congo i Sierra Leone fabriquen un nombre molt reduït d'armes, però n'estan inundats, que s'han usat per matar, mutilar, desplaçar i empobrir milions de persones", declara Denise Searle, responsable de campanyes d'Amnistia Internacional.

La comunitat internacional, cada vegada més conscient que és impossible aconseguir el desenvolupament humà quan regna la inseguretat, hauria d'actuar amb fermesa en matèria de control armamentístic si vol garantir la pau i la seguretat. La conferència d'Examen sobre Armes Lleugeres del passat mes de juliol, esdeveniment que hauria d'haver servit per assolir compromisos que protegeixin la vida de milions de persones, ha estat decebedora, ja que s'ha liquidat sense un document final.

De moment, el Pla d'acció de les Nacions Unides, adoptat el 2001, per mitjà del qual els governs es comprometen a lluitar contra la proliferació de les armes lleugeres i a reduir la seva demanda, ha estat incomplert per aquests mateixos governs, que controlen més del 80% de les exportacions d'armes mundials. Els 13 embargaments

Leona, Angola, Camboya, Afganistán, entre otros, con los diamantes, el petróleo, la madera o el opio.

Amnistía Internacional, Intermón Oxfam y la red IANSA abanderan la campaña Armas bajo control para reducir la proliferación y el mal uso de las armas y convencer a los gobiernos de que deben introducir un tratado vinculante sobre el comercio de armas. Dentro de esta campaña han publicado tres informes sobre el coste humano de la transferencia de armas a Haití, la República Democrática del Congo y Sierra Leona, en los que se muestran que los controles existentes sobre el comercio internacional de armas no sirven para proteger a los civiles. "Haití, la República Democrática del Congo y Sierra Leona fabrican un número muy reducido de armas, pero están inundados de ellas, que se han usado para matar, mutilar, desplazar y empobrecer a millones de personas", declara Denise Searle, responsable de campañas de Amnistía Internacional.

La comunidad internacional, cada vez más consciente de que es imposible alcanzar el desarrollo humano cuando reina la inseguridad, debería actuar con firmeza en materia de control armamentístico si quiere garantizar la paz y la seguridad. La conferencia de Examen sobre Armas Ligeras del pasado mes de julio, evento que debería haber servido para alcanzar compromisos que protejan la vida de millones de personas, ha resultado decepcionante pues se ha saldado sin un documento final.

Por el momento, el Plan de acción de Naciones Unidas, adoptado en 2001, por el que los gobiernos se comprometen a luchar contra la proliferación de las armas ligeras y a reducir su demanda, ha sido incumplido por estos mismos gobiernos, que controlan más del 80 % de las exportaciones de armas mundiales. Los 13 embargos de

© Fédération / M. Kovic / Nicaragua

d'armes que les Nations Unides ha aplicat durant la darrera dècada han estat violats i només uns quants responsables d'aquestes infraccions han estat processats. L'informe *Embargos de Armas de Naciones Unidas: un análisis de los últimos 10 años*, elaborat per IANSA, Intermón Oxfam i Amnistia Internacional, explica com es falsifiquen els documents d'exportacions i importacions d'armes i com els funcionaris públics encobreixen moltes d'aquestes transferències il·legals. Segons l'Institut Internacional d'Estocolm d'Investigació per a la Pau (SIPRI), entre el 1990 i el 2001 esclataren en el món 57 conflictes armats, però només vuit es veren afectats per embargaments d'armes.

Si no es produeixen avanços en el desenvolupament humà de les societats empobrides, si les armes segueixen circulant sense control i continuen sense resoldre's els conflictes armats, serà molt difícil que prosperin les accions a l'encalç del desenvolupament. Les comunitats subjectes a situacions de violència saben molt bé quins són els elements clau per a la pau i el desenvolupament que necessiten. L'estratègia participativa, en la qual la població mateixa decideix el tipus de projectes de desenvolupament que cal executar (provisió d'aigua, recursos mediambientals, salut, educació, etc.) a canvi de les armes, és en la pràctica la que millors resultats obté en els programes de desenvolupament i desarmament.

S'estima que des de 1975, les mines antipersonals han matat o mutilat un milió de persones

Se estima que desde 1975, las minas antipersonales han matado o mutilado a un millón de personas

armas que Naciones Unidas ha aplicado en la última década han sido violados y sólo unos pocos responsables de estas infracciones han sido procesados. El informe Embargos de Armas de Naciones Unidas: un análisis de los últimos 10 años elaborado por IANSA, Intermón Oxfam y Amnistía Internacional, explica cómo se falsifican los documentos de exportaciones e importaciones de armas y cómo los funcionarios públicos encubren muchas de esas transferencias ilegales. Según el Instituto Internacional de Estocolmo de Investigación para la Paz (SIPRI), entre 1990 y 2001 se desencadenaron en el mundo 57 conflictos armados, pero sólo ocho de ellos se vieron afectados por embargos de armas.

Si no se producen avances en el desarrollo humano de las sociedades empobrecidas, si las armas siguen circulando sin control y continúan sin resolverse los conflictos armados, será muy difícil que prosperen las acciones en pos del desarrollo. Las comunidades sujetas a situaciones de violencia conocen muy bien cuáles son los elementos claves para la paz y el desarrollo que necesitan. La estrategia participativa, en la que la propia población decide el tipo de proyectos de desarrollo a ejecutar (provisión de agua, recursos medioambientales, salud, educación, etc.) a cambio de las armas, está resultando ser en la práctica la que mejores resultados obtiene en los programas de desarrollo y desarme.